

בדרך אל ארץ הגומא

פרק מנובלה

אהרן אפלפלד

בסוף אוקטובר היה קר ולח ושמש לא נראתה בשמים. הם עברו מיער ליער בלא לעצור. "היכן אנו", היתה מדי פעם מקיצה טוני. "תעיר אותי לפנות ערב" ומיד מפילה את ראשה על המסעד. לפרקים היו עוצרים ליד מחסן או דוכן, מצטיידים בתפוחי-אדמה וממשיכים. המחשבה כי כולם יושבים עתה, דחוקים בכיתות האפלות, לומדים ונבחנים והוא בן-חורין, ברשותו שני סוסים צעירים, המחשבה הזו רהטה בו כעונג נמשך. נכון, אימו לא הקלה עליו — אך במרוצת הימים למד, שיש לדבר אליה במתינות, להבטיח לה ולהרגיע אותה ובשעת הצורך להחמיא לה. כשמחמיאים לה שב רצון החיים אל פניה.

לפעמים היתה מקיצה ואומרת: "מה אנחנו עושים כאן".

"נוסעים אמא. כלום אין הנוף מרהיב את הדעת".

"על איזה נוף אתה מדבר. הלחות אוכלת אותי".

בראשית נובמבר היו הדרכים טבועות בכוכן, האם מסוחררת והסוסים עייפים. נצטרך לעשות חניה, אמר והאם הסכימה עימו. אבל היכן חונים. הם היו בלב ליכן של הגבעות ומנותקים מכל יישוב, יערות מימינם ויערות משמאלם. פה ושם ביקתה או מלונה נטושה.

"כוס קפה, יקירי, כלום אין כאן בכל המרחב הזה, כוס קפה".

"לא רחוק", אמר להסיח את דעתה.

"אין דבר, נתאפק".

ובעוד הכירכרה מיטלטלת יגעה ובלא תכלית, הופיעו בתים באופק. בימים האחרונים איבד רודי את הכיוון ולאם לא היה עוד איכפת. רק להגיע לבית ולשתות כוס קפה.

"נקווה כי היישוב הזה הוא יישוב רחום", רעד קולה, "ולא ימנעו מאיתנו כוס קפה".

מקרוב זה נראה שונה במקצת. כמה בתים נמוכים מוקפים עצי-אלון גבוהים. הבתים הכחوشים רק הבליטו את כוחו הפושט של היער: מארג של ענפים, בדים ושריגים.

"היכן אנו", הוציאה טוני את ראשה מתוך המעיל.

"בבושווין, גברתי", השיבה האשה בקול מבוש.

"והיכן המלון, גברתי".

"על ידך גברתי, על ידך".

פניה של טוני אורו. כמו נימחו בבת אחת מליכה המועקות והבזיונות. האור הצעיר, שהוא כל כך אהב,

שב ועטף את פניה.

היתה זו, כמסתבר, אכסניית-עץ קטנה שהאם והבת ניהלו אותה על פרשת דרכים זו.

"מאין ולאן בקרה הזו", שאלה האם בנעימה יהודית ישנה.

"הביתה אמא. הגיעה השעה לשוב הביתה, לא כן".

"הלוואי וכך היו אומרות בנוחי".

"והיכן הן בנותיך".

"בווינה, בווינה הארורה".

מיד הוגשו: הקפה והלחמניות, החמאה והגבינה. "אלוהים אדירים", הכריזה טוני. "כמה טוב שהגענו לבית נקי זה".

"כיצד היתה הדרך", שאלה האשה והציעה פובידלה ביתית.

"טוב לשוב הביתה וטוב להיות עם אנשים קרובים".

"שנים רבות לא ראית את אימך".

"רבות".

"את עושה מצווה גדולה", אמרה בעלת האכסנייה ונסוגה.

הבת הראתה להם את החדר, חדר לא רחב, נקי ומחומם. החלון הקינמי פניו ליער והאחורי אטום במטפסים. ומלבד זה: שתי מיטות עץ ישנות, כוננית ושולחן כתיבה. טוני שמחה לב: הצעירה מסודרת, אך מרירה.

וכמו כימים עברו חשה להחליף את הבגדים, התאפרה ובתנועה קלה, כליד חוף ים, אמרה: "עלינו לצאת בעוד אור". והמראה היה מרהיב בפשטותו: כמה בתים עטופים בעצים ומטפסים אדומים. בחצרות דיר או מחסן עצים. ולפתע איכר וסוסו: כמו פלש היער עם צאליו וציידו.

"גלידה, מתחשק לי גלידה", אמרה טוני בקול שוקק.

"בסתיו, ובמקום הזה", תמה רודי.

"אתה צודק, למה זה עלה על דעתך".

"שכחת", ניסה הוא להמתיק.

"אני תמיד שוכחת, אל תכעס עלי".

כלום יכול לכעוס עליה. מעולם לא נופה בו, לא קינטרה אותו ולא היה דבר שהוא ביקש שהיא לא נתנה לו. מובן, היא הגזימה. בסתר היתה מוכרת תכשיטים כדי לקנות לו מגפיים מעור דק ומשובח, מיכנסי רכיבה וכל מיני אביזרים של נערי זוהר. היא רצתה שבנה יהיה נודע לא רק בכשרונותיו אלא גם בהופעתו הנאה, על פי מיטב האופנה, כבן עשירים, אם אפשר. והופעתו היתה אמנם מרשימה. בסוף החמישית כבר יצא לבילויים. תחילה בנשפי הריקודים בבית העם, לאחר מכן כבר שמחוץ לעיר, לבסוף בבתי העשירים. היה חוזר מאוחר, מדיף ריח בירה. אך טוני היתה גאה. המחשבה כי בנות מתחרות עליו הסבה לאם איזו תחושה של שמחה לאד. היא טיפחה את יציאותיו ברגש. לימים הפכה שמחה קטנה זו למועקה: את כולן הוא אוהב רק לא אותי.

רודי שקוע מעל לראשו בהצלחותיו, כמובן, לא שם לב לחרדות ועירות אלו. היא היתה באותה עת רק עזר לשגינותיו ותור-לא. לא חסרו שמועות רעות, תקלות, אך לא היה בכל אלה להקדיר את אופקו של הנער. בלימודים ירד כמו שאומרים, 'המעולים' לא הוזהירו עוד בתעודת השליש. אך הוא נשאר תלמיד טוב.

"אתה שקוע כל כך בבילוייך, לא שמת לב, כבר יומיים לא יצאתי מן הבית".

"סליחה, אמא".

"אתה חוזר מבילוייך מבלבל לחלוטין". בילוייך. היה משהו מקניט בהיגיונה של מלה זו, נכון יותר מריר.

ורודי אמנם עשה חיל. באחד הלילות בעוד הנשפיה בעיצומה התנפל עליו אחד הנערים והלם על פניו. רודי לא טמן את ידיו בצלחת. אך הלה ברוב רוגז חשף את החרפה: יהודי. רודי התבונן סביבו. הוא לא ביקש הגנה מפני התוקף אלא מפני עלילתו. משונה, איש לא בא לעזרתו.

רודי חרק שיניים ופרש מן הבילויים.

כל זה כאילו אירע לפני שנים. עתה עמדו במחלבה וזללו גלידה בעמידה. היתה זו גלידה ביתית שטעם החלב הטרי היה טבוע בכל פיסה ופיסה שבה. טוני היתה מאושרת ולאשרה היה ביטוי ברור: העינים. הן זהרו.

שתי מנות גרושות זללו. היא עמדה להזמין מנה שלישית, אך כרגע האחרון נסוגה.

"מאין ולכן", שאל בעל-המקום בלשון הכפר.

"הכיתה, הגיעה השעה לשוב הביתה, לא כן".

"היכן אותו בית".

"לא רחוק. שלוש מאות קילומטר לכל היותר. אבל עתה אנו מרשים לעצמנו פינוק מועט, מנה אחת אפיים גלידה. חייבים להודות. היא משוכחת. כמותה לא תמצא בעיר".

"תודה", אמר בעל-המקום ופניו הלבינים סמקו במבוכה.

לאחר מכן הם יצאו לסיור. חיש גילו כי נהר חוצה את בושווין וגשר-אבן מחבר את גדותיו. גם בגדה השנייה, הבתים מעטים, עטופים במטפסים ושלווה שרויה על החצרות ועל מבואות הבתים.

"כלום לא היית רוצה לחיות כאן", הפתיעה אותו טוני. "האמן לי, זה מרגוע לנפש. אתה קם בבוקר ומדליק את התנור, גינה ליד הבית, ברפת פרה. מה עוד נחוץ לאדם". רודי שם לב, היא דיברה גרמנית אחרת, גרמנית רכה.

המראה היה אמנם מרהיב בשלוותו. בחצרות ניסרו קורות ונערים סידרו את בוליה-העץ ליד הקירות. נשים התקינו את החלונות הכפולים. איכר החליף רעפים על גגו. החורף עוד היה רחוק; אבל ריחו כבר הילך כאן. רודי העלה על ליבו את ימי-הקור הקרבים: השלג נערם מכל עבר. אין יוצא ואין בא, אבל בבית רועם התנור. אתה מתעטף בשמיכה וקורא ספר.

והשמועה עשתה לה כנפיים: אשה נאה עם בנה הגיעו מאוסטריה. כאשר שבו מהסיוור כבר המתינו להם דיירי האכסניה לחזות במו עיניהם כפלא. טוני היתה במצב-רוח מרומם, שתתה קפה וזללה שתי עוגות-גבינה. היא נאה, עברה השמועה מפה לאוזן.

מאוחר יותר הביאו את הגרמפון וכולם רקדו ואלס עד מאוחר. רודי, העייפות נפלה עליו, מראות היום זרמו אל תוכו סמיכים ושיכרו את חושי. הוא כרע על המיטה בבגדיו כשק.

למחר היה האור בחלון מלא וכלא כתם. אבל טוני פניה סתורות היו. כמו זיעזע אותה איזה שאון פנימי. מה אירע לי. מה רע עשיתי, שאלה במרירות כשהיא יושבת במיטה. רודי הכיר קול זה, תערובת של מועקה וכסילות. כך היתה נשמעת בשוכה אחר ביזיון או כישלון חרוץ.

"שום דבר, נדמה לך", אמר רודי בהיסח הדעת.

"אני מבולבלת", אמרה והטיחה את ראשה בכר.

הפעם כמסתבר לא היה זה בלבול: ראשה קדח וכל גופה רעד. הרופא שכא אחר הצוהריים קבע ללא היסוס, עליך לשכב במיטה.

בלילה גברו הזיויתיה והיא דיברה בלא הפוגות ובעירבוכיה: ההווה והעבר, הנוכלים והנדיבים. לא היה שום כעס בהזיויתיה. כמו באה להשלים עם כולם. היא היתה צמאה ורודי הגיש לה כוס מים.

"אתה אוהב אותי", החזירה לו את הכוס הריקה.

"ודאי שאני אוהב אותך אמא".

"עכשיו לא איכפת לי שום דבר". ראשה צנח על הכר.

בבוקר כבר היה ברור: טיפוס. והשמועה עשתה חיש כנפים והחרידה את המקום משלוותו. אם האכסניה פכרה את ידיה ואמרה: "מה הם רוצים מהאשה הזו". שני השרתים באו והראו מציאות מהי. על גבי אלונקה שטוחה, בלא גיגונים, כשני קברנים קרים, הוציאו אותה הישר אל חדר-הבידוד של המרפאה.

הרופא, איש קשיש, בעל סבר פנים מתון הסביר לו בקול שקט, כי מעתה על האם להיות בבידוד גמור. "ואני", שאל משום מה רודי, אך מייד תיקן: "מה עלי לעשות".

"לא כלום, רק להמתין. אני והאחות מאיה נטפל בה".

הוא לא הוסיף לשאול. שעה רבה עמד על מקומו בלא להוציא הגה מפיו. לאחר מכן ירד אל המחלבה ואכל שתי מנות גלידה. הגלידה הקרה שיכרה את חושי. הוא חש חולשה, נכון יותר עייפות.

והחום גבר מיום ליום. הרופא בא פעמיים ביום למדוד את החום ולהשקות אותה תרופות. מבעד לחלון המרושת יכול היה לראות את פניה החיוורים מונחים על הכר בריפיון.

"מה שלום אמא", היה קרב בזירות אל הרופא.

"כעזרת האל תבריא". מראהו של הרופא הביע איזו דתיות מפחידה.

שעות היה עומד ליד החלון ועוקב בדריכות אחר כל צל. הדריכות הזו העלתה לנגד עיניו מראות מימים עברו, לא מראות מלככים במיוחד, כגון מיגרש כדור הרגל ששם היה מבלה שעות. היו אלה מישחקים

פרועים, שבהם דחפו, חבטו ובעטו ללא רחם. שם הגן על יהדותו העלומה בחירוף־נפש כעל מום שאין יודעים את פשרו. לפעמים היתה מופיעה האם עם הנסיך קוניץ ומיידושים אותו מתוך הלהט הזה. בהיותו בכיתה ח' התאהבה טוני בנסיך קוניץ, נסיך רס־יחס, שירד מייחוסו ונכסיו והיה מתפרנס משני ארמונות עתיקים שהורישו לו הוריו. הוא עצמו התגורר בדירה צנועה, מחוץ לעיר, בסמוך לשכונת־הפועלים. תאוה אחת קטנה בכל־זאת הנחילו לו אבותיו רמי־היחס, לרכוש תמונות. מחולשה זו לא נגמל ממנו למדה, כנראה, טוני שמות של כמה ציירים, סופרים ומוזיקאים נודעים. הוא שנתן לה כמתנה שני רישומים של לודוויג מאיר, שטוני כמובן לא ידעה להעריך ערכם.

בערב היה יושב שעות ומצפה לשובה. מרוב רוגז היה נדרם על הספה. באותם הימים אגר הרבה רוגז. הוא שינן לעצמו לנטור רוגז זה לעולמי עד. היא כנראה חשה בכוונתו והיתה מנסה לרצותו. בשובה בלילה היתה פורשת שמיכה על הרצפה וישנה לידו. פעמים כשהיה מקיץ היה רואה אותה מקופלת לידו, קיומה מצומצם כשל ילד ישן.

עתה עמד בחוץ וביקש למחול לה על הכול. חשוב היה לו שגם היא תמחול לו על חטאיו שהוא חטא כלפיה והללו לא היו מעטים: התעלמות, התנשאות, התפרצויות בהן כינה אותה פחזנית ללא תקנה. נכון, כסילה לא כינה אותה, אך בליבו סבור היה שהיא כסילה גמורה. אמת, במרוצת הימים צפו בו גם מחשבות אחרות על אימו, אך אלו שמר לנפשו ולא גילה אותן לאיש.

"איך את מרגישה אמא", נזעק.

היא קלטה כנראה את שעוותו, אך לא היה בכוחה לפקוח את עיניה. למחרת בא הרופא המחוזי. הלה נראה צעיר מן המקומי ולבושו עשוי בקפידה. ניכר היה כי האורח נוגה במארחו יחס של זילזול. הוא דיבר אליו בלא להתכונן בו. יותר משהתעניין בחולה התעניין בכידוד. ליד הדלת אמר: "יש להטיל הסגר מוחלט, אתה שומע". מייד עלה על המרכבה ונעלם מן העין.

"התשוב אימי לאינתה", שאל רודי אובד עצות.

"האל, רופא חולים, הוא ירפא את אמך."

לאחר מכן הזמינו אל המחלבה. הם שתו קפה ואכלו עוגת פרג. פניו של הרופא הביעו פליאה רבה. כמו לא היה רופא שראה מתים רבים בחייו אלא הוגה סתרים.

"לאן אתם נוסעים", שאל.

"אימי", אמר רודי בקול רציני, "קצה בחיים העירוניים והחליטה לשוב הביתה".

"כמה זמן אתם בדרך".

"כבר שלושה חודשים. אמא שמחה מאוד לשוב הביתה. אבל עכשיו מה נעשה".

"אל דאגה יקירי. אתם תמשיכו בקרוב".

"תודה", אמר רודי.

"לא אני", אמר הרופא, "רק רצון האל".

הישיבה הנמשכת ליד המרפאה היכה את חרדותיו. היה יושב שעות בלא לזוז. מדי פעם היה מציץ בחלון. את שעות אחר־הצהריים היה מבלה במחלבה, זולל גלידה ועוגות. הזלילה בין עובדי־אורח, זרים, נערות־כפר ואיכרים בידרה מעט את דעתו. בערב היה שב אל האכסניה עייף וכלאחר יום מפרך. באכסניה התהלכו כאורכים כמה פנים חורשי רע והתענינו בגורלה של טוני. היו אלה, כמסתבר, עורכי־דין יהודים שניהלו כאן את סחר העצים והתבואה. לא פעם שכחו כי הרחק בעיר יש להם אשה וילדים. רודי שם לב, הם לובשים חליפות כחולות ומפוספסות, מעשנים סיגרים ומדברים ביניהם שפה שהיא תערובת של גרמנית, יידיש ורוטנית. אליו פנו בגרמנית, מעשיים להחריד.

עם הרופא מיעט להיפגש. הצירוף הזה של רפואה ואמונה הביך אותו. הרופא היה מפיל עליו, בטון הדתי שלו, איזו מרה שחורה. בנפשו אמנם בזה מתפלל על החלמת אימו, אלא שהיתה זו תפילה נעדרת מילים וכל כולה עלומה.

"אתם שומרים מסורת", שאל אותו הרופא.

"לא", השיב רודי, "אנחנו בני חורין". ובאומרו כמו שמת הפחד ממנו. איזה כוח, נכון יותר זעם, מילא אותו. אני אגן על אימי בכל מאורצי.

אך בינתיים נפל הוא עצמו בפח: משרתת רוטנית. נערה נאה ומוצקה, שהיתה מביאה אל חדרו את קפה

הבוקר.

"מה שלום אימך", הפתיעה אותו.

"הוטב לה", נדהם מן המלים הגרמניות שיצאו מפיה. "היכן למדת גרמנית".

"עבדתי בעיר שנה, אצל יהודים, ושם למדתי".

"ולא היה לך קשה".

"לא. זה היה נעים מאוד", אמרה וחשפה מחרוזת של שיניים צחות.

נערות כאלו למדו בבית-ספר. הוא זכר אותן עכשיו בבהירות רבה, במיוחד את ווורה, נערה מלאה עם חיוך אטום. ככל פעם שהיתה נקראת אל הלוח היתה פורצת בכני. המיספרים מסחררים אותה, היתה אומרת. אכיה, בעל האחוז, היה נקרא מדי חודש אל המנהל. הלה היה דומה לכתו, איתן ובעל קומה ממוצעת. ריח שדה היה נודף מבגדיו העבים. פעם סטר על פניה של ווורה בפרוודור. היתה זו כנראה סטירה חזקה, היא נשמעה בכל הכיתות.

אילמלא אביה העשיר היו מרחיקים אותה כבר בחמישית. הלימוד היה קשה עליה, פשוטו כמשמעו. משונה, דווקא אטימותה היא שעוררה עליה אהדה כמוסה, חמדה. בשישית כבר לא פנו אליה המורים בשאלות. היתה יושבת בשורה הראשונה, בוהה. לאמיתו של דבר שקודה בטיפוח עצמה, כבר מלאה, כאשה.

לפרקים כדי לבדר מעט את הכיתה היה המורה למתמטיקה פונה אליה במפתיע, היא היתה נחרדת, מחווריה ופורצת בכני. אך לרוב לא הטרידו אותה. בסוף השישית התנפלו עליה כמה נערים של השביעית ואנסו אותה בגן.

המהומה היתה רבה. הזעיקו את ראש המועצה, שוטרים וכמה קשישים מנאמני בית-הספר. לבסוף הובא האב. הלה הופיע, משום מה, לבוש בחליפה כהה ומפוספסת, מדי הלוויה שלו.

בסוף היום שככו הרוחות, האב יצא ממשרדו של מנהל בית-הספר ובלא אומר חטף את בתו והיכה אותה שוק על ירך. מאז לא הופיעה עוד. שבועות אחדים עוד דיברו עליה; אך לימים הפך שמה לשנייה. בשמה היו האבות מייסרים את בנותיהם והמורים את המפגרים.

כל זה אירע אך לפני שנתיים. אך עתה זה נראה כיכרון תעתועים. החודשים המעטים הרחיקו אותו מעצמו ומחיו. ועתה גם אימו פרשה ממנו.

למוחרת כשהופיעה הנערה עם טס הקפה שאל: "ומה את מתכוונת לעשות".

"לא כלום", אמרה כחן נשי ובכיטול עצמה.

"ולא תרצי לנסוע העירה".

"אינני יודעת". וכאומרה נחשפו שיניה הצחות.

לא היה צורך לגרור אותה אל המיטה.

"מה שמך", שאל לאחר המעשה.

"טניה".

רוב היום היה עומד ליד החלון המרושת ומנסה להחליף מבט עם טוני. טוני שרויה היתה בחום גבוה והמילים שנפלטו מפיה הכיעו כאב בעתה. הוא עצמו, התחושות הלכו וכהו בו. פניה הסתורות של אימו לא ריגשו אותו עוד. אם היהיר בטניה. זו היתה לזכשת חולצות הדוקות ומכשמת את צווארה בפרפום זול. "אימי חולה ואני מתעלס", היה מדי פעם חולף הרהור אשמה במוחו.

בינו לבין עצמו האשים גם אותה על פחזותה, על שנטשה אותו כלילות החורף. הנסיכים נחשבו בעיניה יותר מבנה. רק מראה פניו הסגופים של הרופא, מסירותו, היו מצפים אותו פתע ברגש תיעוב חזק כלפי גופו. היה זה בסופו של דבר תיעוב חולף. יותר ויותר היה מבלה עם טניה. היא אהבה כדרך בעלי חיים, בשיכרון חושים מלא.

הפשוטה לא היתה פשוטה כל כך. היו לה השגות משלה, חשבונות. "אתה הרי תפליג עוד מעט. ואני, מה יהיה עלי. הבריות ירננו אחריי". הוא ידע, אין זו אלא העמדת פנים, בקשת פיצוי. והוא אמנם היה נדיב: פעם פרפום ופעם שאל של משי. התשויות הללו הסבו לשניהם הנאה שבגניבת הדעת.

לא נעדרו באכסניה גם מראות מגוחכים. בן-הזקונים של בעלת האכסניה. הנער היה יושב שעות בחדר-האוכל ומתענה בפיתרון תרגילי-אלגברה. הוא התכוון לבחינות-כניסה לגימנסיה. הפחד הזה בילבל אותו

לחלוטין. "הוא מוכשר מאוד, אבל מתקשה במקצת במתמטיקה. הוא יודע היסטוריה, תוכלו לבחון אותו", היתה מנסה האם להמתיק את החרפה.

היה זה נער סתור-מצח שפניו הביעו תמיד התאמצות משונה. את יומו היה מבלה באכילה או בפיתרון תרגילי-חשבון. נראה כי האכילה המרובה לא סייעה לו בלימודים. הוא הלך והשמין ותנועותיו נהיו מגושמות מיום ליום.

"מה שלום אמא", שבה והביכה אותו בעלת האכסניה.

"יותר טוב", אמר בפיוזר הדעת.

"אין לך מה לדאוג עוד", אמרה. היא ידעה מה עושה רודי בבקרים בחדרו, אך כבעלת-אכסניה ותיקה ידעה שבעניינים שבינו ובינה מוטב להחריש. אך על טניה היתה מקפידה: "את מתרשלת בניקוי החדרים". ובעוד הקור גובר מיום ליום הקיצה טוני מחוליה ואמרה: "רודי". לשמחתו של הרופא לא היה שיעור. "רודי", חזרה ולחשה, כשהיא מתעלמת ממצילה שלא זו ממיטתה. מיד חזרה ועצמה את עיניה.

"אני מודה לך מאוד", חש רודי אל הרופא.

"לא לי נערי עליך להודות, רק לאל הטוב והמיטיב".

הוא עמד ככלי מלא בוושה ושלא מרצונו הסכים: "אתה צודק". אך בליבו כעס עליו על שהכריח אותו להסכים עימו.

לאחר מכן באו ימים קרים ולחים. עורכי-הדין והסוכנים היו יושבים בחדר-האוכל שעות לאחר הארוחה ומספרים בדיחות ישנות. מדי פעם היה פורץ פנימה איכר ותובע באיומים כסף או רכוש. מיד היו יוצאים אליו עורכי-הדין ומשדלים אותו במלים רבות עד שהלה היה נרגע ויוצא מרוצה. בערב היו יושבים הכול, נשים וגברים ומשחקים פוקר. הרוחות הקרים הפיחו להט במשחק. בתום הלילה היו המובסים מדוכדכים והמנצחים עליזים. לא עלה בידה של בעלת האכסניה להרחיק מן המשחק את בן זקונה. הלה אמנם גורש לחדרו; אך שם היתה לו ניקבת תצפית טובה.

את שעות-הבוקר היה מבלה עם טניה. הנועם הזה לא הביא מרגוע לחושיו. אל המרפאה היה יוצא מדוכדך וכאיכר שביזבו את שכר חודשו בבית-מרוח. באחד הבקרים גילתה לו, כי יש לה ארוס בכפר. הגילוי חרה לו, משום מה, והוא אמר: "למה לא אמרת לי".

"מה יש לומר", אמרה וחיך של טוב-לב ועורמה פשו על פניה.

הוא התבייש: ככלי ריק הוצג.

למוחרת פקחה טוני את עיניה לרווחה: "כוס קפה". הרופא הרכין את ראשו והסיר את הכובע כאיכר מאמין ששמע קול עלום.

"היכן אנו", שאלה טוני.

"בבושווין, בבושווין העילית", דיבר אליה הרופא בקול רם.

"אני מבינה", אמרה טוני בקול רפה.

"אני הרופא וזוהי האחות מאיה". ביקש להציגה.

"אכלת. למה לא אכלת", פנתה אל רודי והתעלמה מנוכחותו של הרופא.

"אכלתי, אמא".

"סליחה", אמרה טוני ועצמה את עיניה.

לשמחתו של הרופא לא היה שיעור.

לאחר מכן ישבו במיוזון ושחו קפה. כבר שנים ככול למקום דחוק זה, מחמת גרושתו שהתישבה, על אפו, כביצה זו. הילדים אינם טובים מאימם. אך מה יעשה. ייטוש אותם ויהגר לאמריקה. רודי ראה עתה בבהירות רבה את אוכדנו של האיש.

"אין בליבי שבח לפרובינציה. הטבע כנראה מטמטם", אמר הרופא.

"והעיר טובה הימנה".

"אינני יודע אם טובה, אולי גם היא מושחתת".

"היכן מקומנו, אם כן".

"באמונה".

מעולם לא שמע מלה מעין זו יוצאת מפיו של אדם שסיים אוניברסיטה. בגימנסיה היה רק הכומר מדבר

על ענייני אמונה. עוד הפתעה: דוקטור לאופר לא התכוון לאמונה יהודית אלא לפראבוסלאבית. לפני שנים אחדות המיר את דתו, משום שזו היתה אמונתו של דוסטויבסקי. אך העלה את שמו של דוסטויבסקי אורו פניו.

למוחרת הקיצה טוני משנתה ולא שאלה, היכן אני. היא ידעה שהיא בבושווין, זכרה את האכסניה, את בעלת האכסניה, ואת שני השרתים שנשאו אותה באלונקה זכרה.

"מה עשית", שאלה בתימהון משונה.

"שום דבר", שיקר הוא במצח נחושה.

"אתה נראה טוב, למה דאגתי".

פניה רוז ועל צווארה החיוור, החשוף, פעם וריד כחול. אבל בעיניה כבר הזהיר רצון חיים. נבואתו של הרופא, כי מעתה לא יידע רעבונה שיעור, נתקיימה במלואה. היא אכלה מכל הבא לידה בבולמוס.

"מה שמך", שאלה את האחות.

"שמי מאיה", אמרה האשה בקול חרישי.

"איזה שם יפה, הוריקן אהבו אותך, לא כן".

"אני גדלתי בבית-האסופים, גבירתי, ושם נתנו לי את השם הזה".

"בת חורין את, אם כן".

לשמע מילים אלו הצטחקה מאיה וכל אבריה הכבדים צחקו עימה.

"האם אני טועה", שאלה טוני.

"לא גבירתי. אני פשוט צוחקת מן המילים. כבר מזמן לא שמעתי מילים כאלו".

למוחרת ניתנה לו הרשות להיכנס פנימה. טוני שכבה שעונה על הכרים ופניה הכחושות הביעו תמיהת נעורים. הוא נפעם מהצחות הזו וחש אי-ניקיון.

"ראה מה עוללת", אמרה כדרך שהיתה אומרת בעוללה איזו פחזות.

"אין דבר, אמא, יש זמן".

"מה אתה סת, החורף עשוי להקדים ואנו נישאר תקועים כאן." קולה היה זך; כמו נמרקו המילים בחום של מחלתה.

חיש למד כי ראשה מלא תוכניות ומישאלות לב. כל שנאגר בה במרוצת ימי מחלתה ניגר מתוכה בשטף. וכתמיד: הלבוש. "רוצה הייתי שמלה חדשה. היכן אפשר לקנות כאן שמלה חדשה. החורף קרב, ולי אין שמלה חמה".

באכסניה קיבלו את פניה של טוני בתרועת שמחה. הבלברים ועורכי-הדין מילאו את חדרה תשורות: בונבונירות ופרפומים. טוני היתה נרגשת מקבלת הפנים. הרזון העניק לפניה איזה יופי חדש.

טניה נעלמה מן האופק. היא קיבלה את משכורתה האחרונה ולא שבה. "היכן טניה", שאל אחד הבלברים, אחד ממעריציה האילמים. "אל תשאל", אמרה בעלת האכסניה. "מוטב לך לשאול את הנחל למה עלה על גדותיו ולא את נערת הכפר".

בינתיים נחת החורף. הרחבה, שבשכונות האחרונים טבועה היתה בכוכ, כוסתה שלג. השלג מחה בכת אחת את הכתמים הצהובים שכיערו את המקום והבאישו אותו. יריעה לבנה, איתנה, נפרשה עד לשולי היער.

ובעוד השלג יורד נזכר רודי בסוסים. כבר שבועות לא ראה אותם. השיכחה הזו החרידה אותו ממקומו והוא נזעק: "היכן החצרן". בן הזקונים, שישב בחדר האוכל ליד המחברות הצהובות, נבעת ממקומו: "מה קרה".

והפחד לא פחד שווא היה. הסוסים נעזבו באורווה באין משגיח. הוא זעם. כינה את החצרן בן בלי יעל ועמד להלקות את עוזרו. ימים של בילבול ומתח נתנו גם בו אותות. הוא היה עייף, סחוט, והסוסים הכחושים, שעמדו רועדים ליד הדלת הפתוחה, הבעירו בו את חמתו. את היקר ביותר אנו מפקירים בסופו של דבר, פלח הרהור את ראשו.

טוני הבריאה, רק האופן שהיא אכלה. היא זללה, פשוטו כמשמעו.

"אמא למה את ממהרת", לא יכול שלא להעיר לה.

"סליחה, אני רעבה".

השמים קדרו מיום ליום והיציאה ירדה מהפרק. רודי לא סמך עוד על החצרן. את התערובת לסוסים הכין כמו ידי, הישקה אותם וניקה אותם. המגע השקט עם בעלי-החיים האילמים השיב לו את חוש המידה. נכון יותר האופן שאהב להתבונן בעולם ובאימו: ממרחק. אך כינתיים מפיצה טוני סביבה שמחה וצחוק. אפילו הבת המרה, שכל העת מקנטרת ויורה חיצונית רעל לעבר המשרתות, אפילו היא נאלצת להודות, שטוני היא אשה מיוחדת במינה ואין לומר הבלבלים ועורכי-הדין: הללו יוצאים מדעתם. מתחרים זה בזה: מי שנון יותר, מי מבריק יותר. ובחוץ: כל יום סופת שלג חדשה; המקום הולך ונסגר, אין יוצא ואין בא. בעלת האכסניה עומדת בפתח האכסניה ומכריזה: כל עוד יש עצים במחסן ותפוחי אדמה במרתף אני לא דואגת. אדרבה יירד שלג. אני אוהבת את הפתוחים הלבנים הללו.

שבוועיים לאחר החלמתה החלו זכרונות מצפים את טוני. היא זכרה את הנסיך קוניץ ועוד נסיך אחד שאת שמו שמע רודי מפי העוזרת. טוני דיברה עליהם כעל יצורים רחוקים, מנותקים מחייה ושקועים במחוזות אפלים. על אביה ועל אימה חדלה לדבר. כמו נעלמו מאופקה. בסופו של דבר הוליכו אותה זכרונותיה אל איזו מסקנה מעשית: כמה טוב שאיני תלויה עוד באיש ואיני זקוקה לחסדים. משונה, את בעל חסדה שהשאיר לה את ירושתו לא הזכירה אף לא במלה אחת. מוזר, אמר בליבו רודי. למיטיבים לנו באמת אין אנו נוצרים חסד.

מדי פעם מסתננים לכאן, כמו להחריד את השלווה, ידיעות רעות ומפילות בחדר-האוכל החם רגע של אי-שקט. כמובן, הרוכלים, שהשלג נשא אותם על כנפיו והביא אותם הלום. אך מי יאמין לרוכלים. הללו הרי תמיד בודים מליכם פחדים. תנו דעתכם ליפי השלג ולא לידיעות הרעות, הכריזה בעלת-האכסניה. כל עוד השלג מושל בכיפה לא יאונה לנו רע. היו לה לבעלת האכסניה חשבונות משלה. השנה היטיב עימה החורף. הבלבלים ועורכי-הדין נבצר מהם לעזוב את האיזור. המקום במלוא התפוסה. צריכים לבדר את דעתם, להאכיל אותם, ולהבטיח: אתם לא תשכחו את החורף הזה לעולמי עד.

המעשה העביר אותה על דעתה. היא שכחה את בנותיה, כל שעבר עליה במקום מבודד זה במרוצת השנים, את בתה שמרה שחורה אוכלת אותה, את בן זקניה. היא מרוצה מן ההכנסות הרבות שזימן לה חורף זה. הישכחות זו חומסת ממנה את מעט חינה. עיניה מבהיקות ותאבות לבצע.

פניה של טוני שבו אליה והיא נראית צעירה מגילה. כולם מחזרים אחריה בלא בוש: היכן טוני; לא ראית את טוני. היא מתנהגת כאילו היתה הנסיכה מרוטנבורג, רוטנת, בלא קול, בתה של בעלת האכסניה. טניה לא חזרה. לפני שנעלמה נתן לה צמיד זהב שאותו קיבלה טוני מהנסיך קוניץ. היה זה צמיד ונציאני עתיק, משובץ יהלומים זעירים שטוני היתה עונדת במועדים נדירים.

"זה מוצא חן בעיניך", שאל.

"כן".

"אם כן שלך הוא".

טניה כמובן לא שאלה מאיין או כיצד. התכשיט הלם את ידה. לאמא יש מספיק תכשיטים, חלף הרהור רשע בראשו. טניה לא שבה. נראה כי הארוס עמד על טיבו של התכשיט ולא נתן לה לשוב. רודי לא התחרט. אך עתה בראותו את אמו יושבת ליד השולחן, יד שמאלה חשופה, חרה לו הדבר. הרופא קבע: "לא נשארו שום שיירים חולים. עליך לנוח. החורף יפה למנוחה". פניו הסגופים הביעו שמחה נסתרת. משונה, הוא לא דיבר על אמונתו הפראבוסלכית אלא על דוסטויבסקי, החכם מכל אדם. טוני הושיטה לו צרור שטרות ואמרה: "תודה".

"לא אקח", אמר בתנועה מפורזת משל הגישו לו פיגול.

"אנחנו נותנים לך ואתה תעשה בבצע הזה כראות עיניך. אתה יודע בדיוק למי זה נחוץ".

"למה אמרה בצע", תמה רודי.

"לא לי, על כל פנים", נחרצה קמעה.

"ודאי. אתה חיתן, אתה תחלק".

"ולך יש? החורף עוד ארוך".

"לי יש תודה לאל. האל היה נדיב עימי השנה". טוני שמה את הכסף במעטפה. כמו להסתיר את הטומאה מעיניו. "אין זה כל כך הרבה כפי שזה נראה", אמרה. הרופא לקח את הכסף ואמר: "נצא", בלשון רבים, משום מה.

"שלג. למה לא תסעד עימנו", אמרה טוני, בקול אימהי.
 "חולים מחכים לי. הטיפוס שוב מתהולל בכפרים. ולי אין אלא שני חדרי-בידוד. האיכרים מטומטמים וגרועים מן הבהמות". ובאומרו כמו הבין כי חטא בשפתיו, מייד אחז בתיק המכשירים ובלא ברכה, כנמלט, פנה אל הפתח.

חל שינוי בעיניה של אימו, שם לב. גם שינוי זעיר בהטיית הצוואר, באופן שהיתה מקשיבה לו, פיזור דעתה כמו שכן. ופעמים אומרת: "מה דעתך". כמו להעמידו במבחן. השינוי הזה גרם לו איזה אי-שקט. רגיל היה לבחון ולא להיבחן.

אך בינתיים היו הערכים באכסניה עליוזים. שיחקו עד מאוחר, רמי, ברידג' ופוקר, שתו קפה ועישנו. טוני, כמובן, היתה במרכז. יופיה, לאחר המחלה, לא עמם. אדרכא. כמו נחשפו כמה קווים נסתרים בארובות עיניה. גם רודי זכה לתשומת לב: הוא גבה ובמגפיים החדשים הוא לא נראה כתלמיד תיכון, שלימדו נקטעו פתע, אלא כסטודנט בחופשת הפסחא.

"מה רע כאן", אמרה בעלת האכסניה לאחד הסוכנים שנאחו כרגשי אשם. הסוכן נדהם רגע מן המענה הישיר של בעלת האכסניה. המילים נאלמו בפיו. והוא עמד לידה גבוה ועילג. לבסוף חייב היה להודות: "לא רע כאן, כלל לא רע. אומלט הגבינה הוא מצויין".

אבל רודי לא חש בנוח. אילמלא השלג היה רותם את הסוסים ומוציא את אימו מכאן. חודש ינואר חלף כאפלה רצופה. גם חודש פברואר לא הביא עימו אור. הארוחות הוגשו במועד, התיאבון היה רב. השפחות עבדו מן הבוקר ועד מאוחר בלילה, בלא הפוגה.

בחודש פברואר היתה טוני נתקפת חרדה לפרקים. "חמודי, מה אנו עושים כאן, מתעצלים. בגיהנום יצלו אותנו". היא דיברה בחופשיות משום שידעה כי לעצלותה יש הפעם הצדקה גמורה. השלג הולל בלא מצרים, הדרכים חסומות, אין יוצא ואין בא, אפילו מזחלת הדואר חדלה מלהסתכן. בתה של בעלת האכסניה היתה מדי פעם פורצת אל חדר האוכל ומשמיעה מיני הערות מרות כלענה. נכון, עורכי הדין והלבלרים לא נטו לה חסד, התעלמו ממנה. לא הועילו הפצרותיה של האם. היי נוחה, היי רגועה, הסבירי פנים. היא היתה קנטרנית מילדותה, בלתי-מרוצה ומרירה. השנים לא הרגיעו אותה. קמט עבה חרץ את צווארה לרוחב. בשעת רוגזה היה הקמט נאדם ונראה כצלקת טריה. משונה, רודי היה מתבונן בה. כמו היתה מקור שופע של סודות גנוזים. היא, כנראה, חשה בזה. סבורה היתה שרודי אורב לה כדי לגלות את מומיה הנסתרים ולאחר מכן ילעג עליהם יחד עם עורכי-הדין והלבלרים. היתה נמלטת מפניו ותוך כדי ריצה לוחשת: הנה הוא, הרשע, הנה הוא השד.

כך עבר חודש פברואר. במרץ החלו השלגים להפשיר, לא בכת אחת. רוחות דרום קרים כירסמו בלובן והטילו בו כתמים עכורים. לא היה שום יופי בהתפוררות הזו, רק אי שקט. הלבלרים, הבהלה אחזה בהם. אחד הלבלרים, אחד הכסילים, נטפל אל טוני. הוא סיפר לה כי לא הרחק מכאן יש לו בית רחב-מידות, כיברת ארץ פוריה, יער וסוסים. כל כך מוקסם היה מיופיה של טוני עד אשר בדה מליכו שקר זה. כולם הכירו אותו וידעו כי לבלר הוא, וספק אם יש לו מיטה משלו אצל אימו העניה בכפר.

משונה, טוני לא לעגה לו. היא דיברה אליו כדרך שמדברים אל אח צעיר, במילים גלויות ונוחות. רודי תמה על האופן שהיא מדברת אליו. עלה בדעתו כי דיברה לפניו אל נסיכים ורוזנים שהיו כרוכים אחריה. מחשבה זו מחתה, באין משים, מליכו איזו טרוניה ישנה על אימו שאת עיקרה לא זכר עוד.

"חמודי, למה אתה מתבונן בי. שוב עשיתי שטות".

"לא".

"אני שמחה. יש להתכונן לדרך, לא כן".

"ודאי", אמר רודי, ולעצמו אמר: הרי אינה מתכוונת ברצינות.

אך את הבלתי-נמנע לא ניתן היה למנוע עוד. הרוחות פוררו את השלגים והכתמים העכורים המירו גוונים ונהיו ירוקים. הלבלרים ועורכי-הדין התפוררו בבהלה לכל עבר. לא חסרו במהומה הזו מילים של מרירות ומילים של עצב, גם שערוריה. איכרה אחת הופיעה כפתח האכסניה ותבעה כי יסגירו לידיה את הפושע, את עורך-הדין שטום. היא הרה, ממנו ולא מאחר. מי לא הכיר כאן את שטום. התואר פושע לא הלם אותו כלל. כחוש קלונס ונעדר סבר. כל החורף שכב במיטה והתלונן על מיחושי קיבה. "אותו את מחפשת, דוקא אליו את נטפלת", דיבר אליה אחד מעורכי-הדין שנשאר לפליטה. זו היתה דוניה, היא

נטתה חסד לגברים רבים, ייתכן שהחליפה שם בשם, כי את שטום אין לתאר שוכב עם אשה. "יש יהודים טובים ויש יהודים רעים", עמדה על דעתה. "את הטובים יש לשמור את הרעים להסגיר לידי המשטרה, כי הם נוכלים". ידעה בעלת־האכסניה כי במרוצת השנים רבים מאורחיה בילו אצלה לילה או שניים. רבים השפיעו עליה שפע כספים ובנוכחיות והיו שרימו אותה ולא שילמו לה פרוטה. בצעירותה היתה גאה שיהודים באים אל בקתתה. עתה משהזקינה הגיל מדבר מגרונה. היא מפחדת ומרוב פחד בודה שקרים. בעלת האכסניה לא הוכיחה אותה על פניה, אלא דיברה אליה ארוכות ובעימה של איכרים. לבסוף הגישה לה, כלמכרה ותיקה, עוגה וכוס קפה.

החצרן הוציא את הסוסים אל הרחבה. הסוסים הצעירים, שרק לפני חודשים מיספר היו חטובים וצעירים — קומתם שפלה. קדרות נפלה על פניהם המאורכים. הם עמדו בלא לזוע. כמו ניטלה מהם התשוקה למרחבים. רודי רצה לגשת אליהם. לנגוע בעורם ולנחם אותם.

החצרן הוציא דלי ומיכרשת ורחץ את הסוסים. אמש רחץ אותם. עתה לא ביקש אלא לעשות רושם על בעל הסוסים. הוא משך את המיכרשת על בטניהם בחזק יד. לא כל כך חזק, רצה לבקשו. עמידתם הסבילה של הסוסים העציבה את רודי והוא הלך.

אבל טוני היתה מרוצה וארזה את המיזוודות בחריצות. שמחה שקטה הקיפה את פניה. עוד שם לב: היא מקפידה כי כל חפץ מונח יהיה במקומו, נוח לגישה. איזה יישוב דעת. כלום זה הולם אותה, תמה. טוני אמרה, מזג האוויר השתפר, האביב נותן אותות בכול, הסוסים נחו, צפוי לנו מסע נעים. המילים נשמעו משום־מה כדקלום של שיר, שחרוזי אינם מעולים ביותר.

בעלת האכסניה חיבקה את טוני ואמרה: המזל האיר לנו פנים החורף, את קישטת את ביתנו כפרח. לשמע מילים אלו עצמה טוני את עיניה. בנה של בעלת האכסניה, שישב אותה שעה על המדרגות, העווה את פניו בצורה נואלת. הוא, כמובן, לא ייגש לבחינות אכסטרניות. המורה למתמטיקה ולגרמנית קיבל את שכר הבטלה וחזר העירה. "למה לייגע את הנער בדברים מופשטים. הוא ימצא את דרכו בחיים גם בלא זה", דיבר המורה בזיחות דעת. האם קיבלה את פסק דינו בשקט ובערב, ברוב כאב, בכתה חרש הבת הושיטה יד לבנה וכוחזה. "היה נעים. להתראות בקרוב", אמרה ביובש ובמעט שמחה לאיד. היא, על כל פנים, לא תעמוד בחלון כשהכירכה תיעקר ממקומה. לבסוף נכנסו אל החדר שתי החדרניות הרוטניות ואחזו במיזוודות. טוני סקרה רגע את החדר הריק בפיזור דעת ואמרה: "תודה על העזרה". טוני ידעה כי לא באו אלא לקבל את המתן שלהן, ואף על פי כן העמידה פנים כאילו באו להיפרד ממנה. "אזכור את הימים בנועם רב", אמרה כשקולה חנוק ומיד החלה תוקעת בידה של כל אחת מהן שטרות כסף. הללו הסמיקו מרוב חמדה ושביעות רצון.

הפרוודור הצר, החלונות הכפולים, המדרגות שהמו כל החורף מרץ ותקווה נחשפו פתע ערומים כלאחר גירוש פתע. בעלת האכסניה עמדה בפניה, פניה סתורות, עולמה חרב עליה לאור היום. טוני חיבקה אותה בהרבה רוך.

"למה את הולכת, ולמה את עוזבת אותי", געתה בככי.
"אשוב, אני מבטיחה", אמרה, אף שלא האמינה במוצא פיה.